EVANGELIUM PODLE LUKÁŠE

BIBLISTIKA, 9. PŘEDNÁŠKA

ÚVOD

Jedním ze znaků západní společnosti, majících svůj kořen v Lukášově práci, je její organizace v závislosti na církevním roce.

Církevní rok je rokem uspořádaným podle Lukášova díla – Evangelia a Skutků apoštolů.

Chceme-li hledat naše kořeny a obhájit je např. vůči muslimům, můžeme se inspirovat například i zde.

Lk 4,16-22, PROGAMOVÁ PASÁŽ

16 Přišel do Nazareta, kde vyrostl. Podle svého obyčeje vešel v sobotní
den do synagógy a povstal, aby četl z Písma.

17 Podali mu knihu proroka Izaiáše; otevřel ji a nalezl místo, kde je
psáno:

18 'Duch Hospodinův jest nade mnou;
proto mne pomazal,
abych přinesl chudým radostnou zvěst;
poslal mne,
abych vyhlásil zajatcům propuštění
a slepým vrácení zraku,
abych propustil zdeptané na svobodu,
19 abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy.'

20 Pak zavřel knihu, dal ji sluhovi a posadil se; a oči všech v synagóze byly na něj upřeny.

21 Promluvil k nim: "Dnes se splnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli."

22 Všichni mu přisvědčovali a divili se slovům milosti, vycházejícím z jeho úst. A říkali: "Což to není syn Josefův?"

AUTOR, DOBA A MÍSTO VZNIKU

Tradice: Pavlův spolupracovník, lékař

Biblistika: řecky hovořící pohanokřesťan

Vznik roku 80-85 (Sk kolem roku 90)

Mimo Palestinu v helénistické oblasti

STYL EVANGELIA

Dobrá řečtina, styl

Text pro pohanokřesťany

Prameny: Mk, Q, vlastní (malá a velká vsuvka)

Vypráví v literárně poetickém stylu a na vysoké úrovni

STRUKTURA EVANGELIA

1) Předmluva 1,1-4
2) Vyprávění o Ježíšově původu 1,5 – 2,52
3) Příprava a Ježíšovo působení v Galileji (4,1 – 9,50)
4) Cesta do Jeruzaléma (9,51 – 19,27)
5) Ježíšova činnost v Jeruzalémě (19,28 – 21,38)
6) Ježíšovo utrpení, smrt a vzkříšení (20,1 – 24,53)

TEOLOGIE EVANGELIA

a) dějiny jako dějiny spásy

b) christologie evanglia

c) církev

d) „konec časů“: čas Ducha

e) Ježíš – zjevení Božího milosrdenství

A) DĚJINY JAKO DĚJINY SPÁSY

Lukáš Ježíšovu událost zařazuje do dějin světa

V dějinách se odvíjí Boží plán spásy

Dvojdílo evangelia a Skutků apoštolů

„Dnešek období spásy“

B) CHRISTOLOGIE EVANGLIA

Ježíš – Spasitel chudých

Pastýři

Ženy

Chudí (materiálně i morálně)

C) CÍRKEV

- Církev pokračování pravého Izraele
- Symbolem pravého Izraele je chrám
- Církev jako pravá pokračovatelka synagogy
- Křesťanská víra naplněním víry Izraele

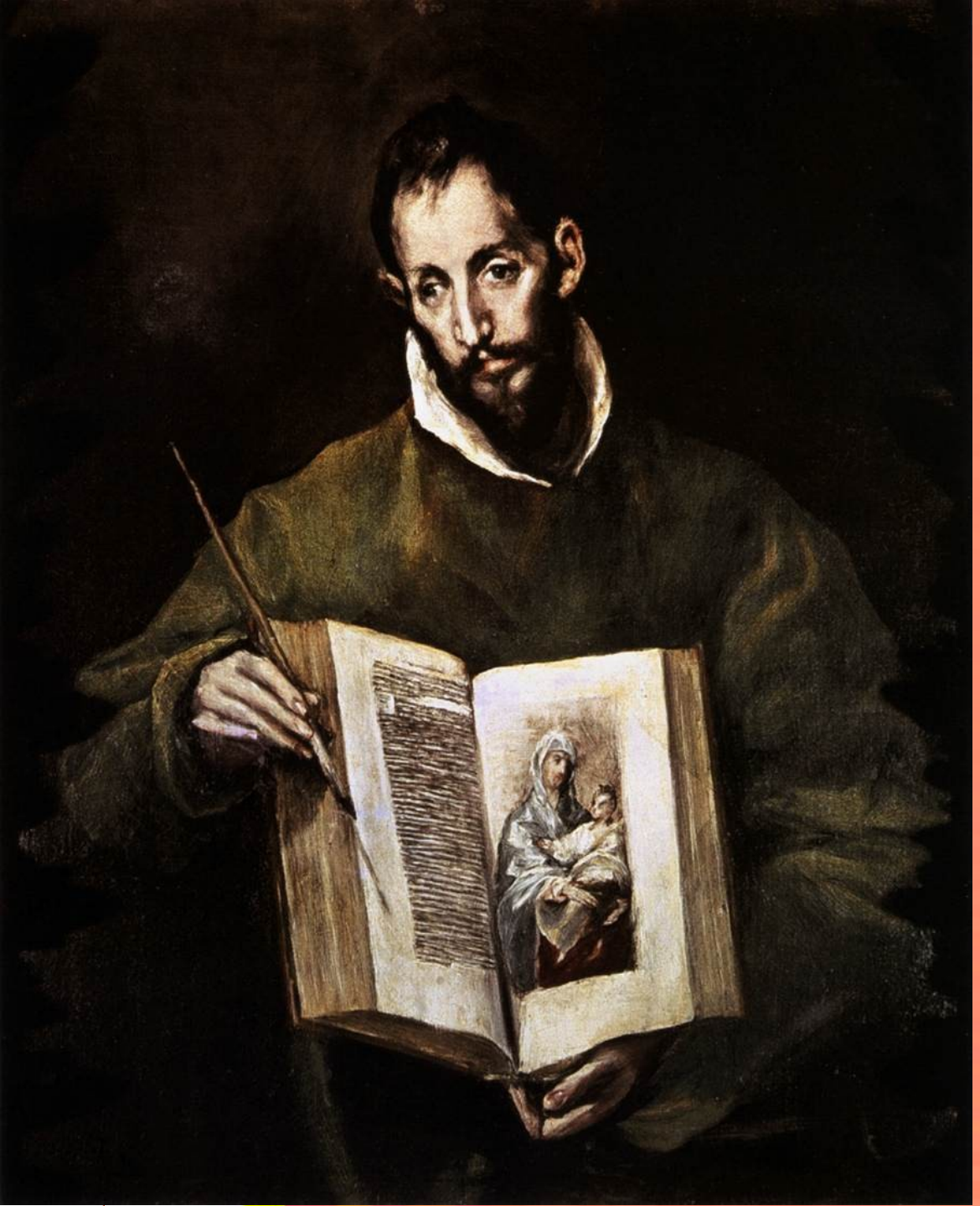

D) „KONEC ČASŮ“: ČAS DUCHA

Hlavní problém: zpoždění Kristova příchodu

U Lk tedy období Ducha, který vede církev

E) JEŽÍŠ – ZJEVENÍ BOŽÍHO MILOSRDENSTVÍ

Lk 4,14-40: dnes se splnilo toto Písmo

Boží spása skutečností

„Milostivé léto“

Ježíš je „Boží dobrotou a láskou k lidem“ (srov. Tt 3,4)

Vše lze vyčíst z toho, jak Ježíš jedná s lidmi na okraji společnosti

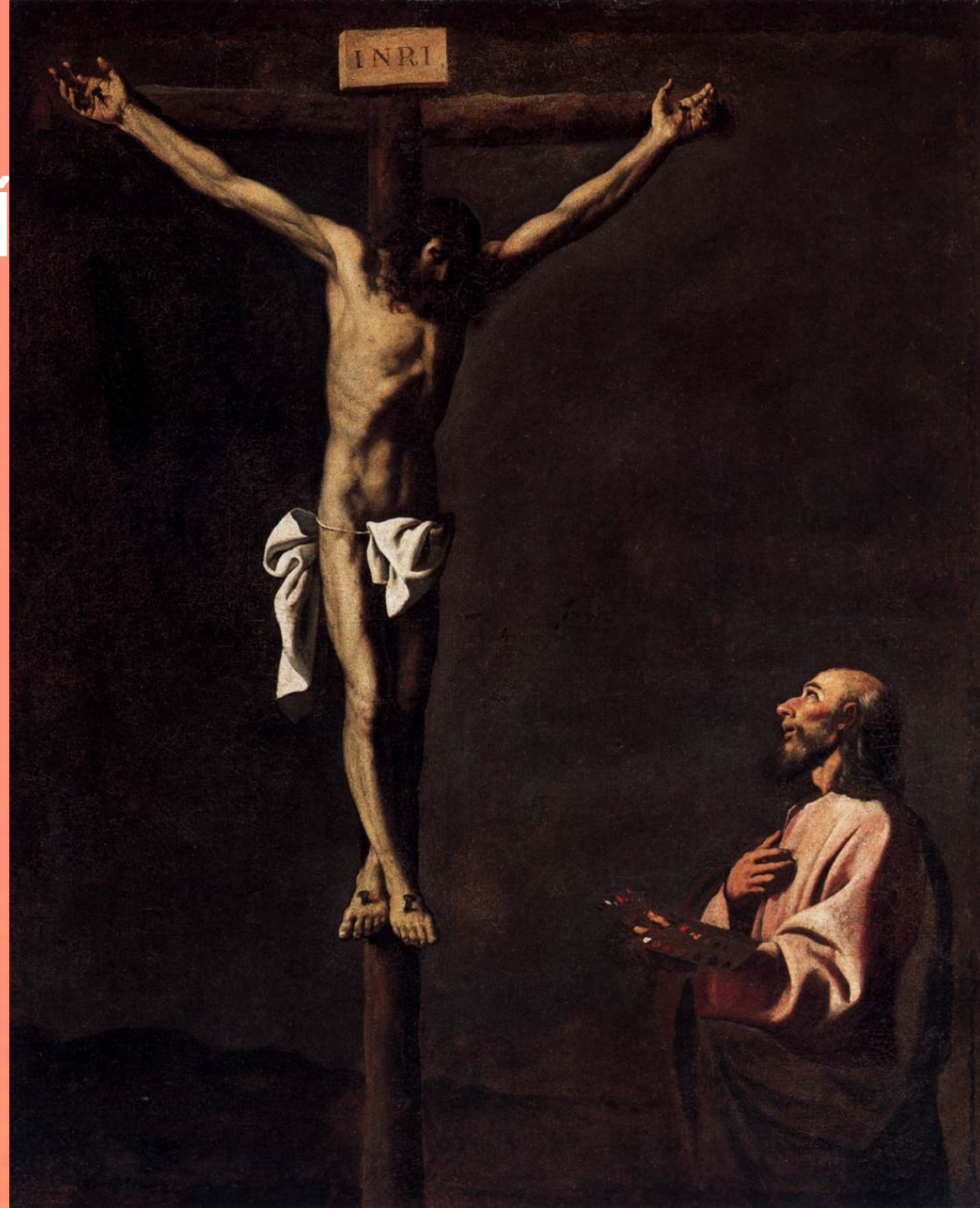

ZÁVĚR

S Lukášovým evangeliem se velmi často setkáváme ve výtvarném umění. Ono je jednou z cest porozumění kořenům naší společnosti, ovšem bez znalosti evangelia se jeho poselství může stát nesrozumitelným. I zde se před čtenářem, který chce pochopit sám sebe a dobu v prostoru, ve kterém žije, může otevřít úžasná perspektiva.

PŘÍKLAD TEXTU: JEŽÍŠ A HŘÍŠNICE, Lk 7,36-50

7 36 Jeden z farizeů pozval Ježíše k jídlu.
Vešel tedy do domu toho farizea a posadil se ke stolu.
37 V tom městě byla žena hříšnice.
Jakmile se dověděla, že Ježíš je u stolu v domě farizeově,
přišla s alabastrovou nádobkou vzácného oleje,
38 s pláčem přistoupila zezadu k jeho nohám,
začala mu je smáčet slzami a otírat svými vlasy, líbala je a mazala vzácným olejem.

39 Když to spatřil farizeus, který ho pozval, řekl si v duchu:
"Kdyby to byl prorok, musel by poznat, co to je za ženu, která se ho dotýká, že je to hříšnice."
40 Ježíš mu na to řekl: "Šimone, chci ti něco povědět."
On řekl: "Pověz, Mistře!" –
41 "Jeden věřitel měl dva dlužníky. První byl dlužen pět set denárů, druhý padesát.
42 Když neměli čím splatit dluh, odpustil oběma.
Který z nich ho bude mít raději?"
43 Šimon mu odpověděl: "Mám za to, že ten, kterému odpustil víc."

Řekl mu: "Správně jsi usoudil!"

44 Pak se obrátil k ženě a řekl Šimonovi: "Pohleď na tu ženu!

Vešel jsem do tvého domu, ale vodu na nohy jsi mi nepodal, ona však skropila mé nohy slzami a otřela je svými vlasy. 45 Nepolíbil jsi mne, ale ona od té chvíle, co jsem vešel, nepřestala líbat mé nohy. 46 Nepomazal jsi mou hlavu olejem, ona však vzácným olejem pomazala mé nohy.

47 Proto ti pravím: Její mnohé hříchy jsou jí odpuštěny, protože projevila velikou lásku. Komu se málo odpouští, málo miluje."

48 Řekl jí: "Jsou ti odpuštěny hříchy."
49 Ti, kteří s ním byli u stolu, si začali říkat:
"Kdo to jen je, že dokonce odpouští hříchy?"
50 A řekl ženě: "Tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji!"

KONTEXT

Vzdálený

„malá vsuvka“; od Lk 4,16nn ukázán program Lk Ježíše podle Mk, až po kombinaci s Q, kde hlavním tématem Ježíšovo milosrdenství a identita Spasitele chudých

Blízký – srov. 7,29-30 a 7,34

VÝKLAD

Úvod

- konkrétní příklad řečeného v 7,29-30.34
- hlavní překážkou farizeje: spravedlnost, „žádné dluhy“ vůči Bohu…
- jedná se o kompozici, nikoli o kroniku skutečného příběhu

VÝKLAD

v.36 Jeden z farizeů pozval Ježíše k jídlu. Vešel tedy do domu toho farizea a posadil se ke stolu.

- Kontext pro uvedení hovoru
- Farizej: význačná osobnost, Ježíše ctí
- Scéna literárně vytvořena jako prostor pro diskuzi o typických tématech farizejské nauky

v.37 V tom městě byla žena hříšnice. Jakmile se dověděla, že Ježíš je u stolu v domě farizeově, přišla s alabastrovou nádobkou vzácného oleje

- „a hle“: na scénu uvedena známá hříšnice
- Jak se tam dostala?...
- Dřívější zkušenost s odpuštěním
- Nádoba oleje: dá smysl následnému jednání ženy (překypující láska)

v.39 s pláčem přistoupila zezadu k jeho nohám, začala mu je smáčet slzami a otírat svými vlasy, líbala je a mazala vzácným olejem.

- Dojemný popis
- Vděčnost, radost, láska bez hranic (viz rozpuštěné vlasy…)
- Nohy, slzy, vlasy, polibky: úcta a pokora
- Ježíš si to nechá líbit…
- Projev znečištění ze strany ženy je pro Ježíše opakem – přijetí s společenství

v.39-40 Když to spatřil farizeus, který ho pozval, řekl si v duchu: "Kdyby to byl prorok, musel by poznat, co to je za ženu, která se ho dotýká, že je to hříšnice." 40 Ježíš mu na to řekl: "Šimone, chci ti něco povědět." On řekl: "Pověz, Mistře!„

- Farizej jistě neporušil pravidla pohostinnosti; Ježíše omlouvá, ale diskvalifikuje
- Jako prorok by měl být (1) jasnozřivý a (2) měl by zachovávat Boží zákony
- Ježíš ukazuje, že (1) je jasnozřivý a (2) má zcela jinou náboženskou koncepci, jak ukáže následné podobenství

v.41-42 "Jeden věřitel měl dva dlužníky. První byl dlužen pět set denárů, druhý padesát. 42 Když neměli čím splatit dluh, odpustil oběma. Který z nich ho bude mít raději?"

- Podobenství neodpovídá problematice farizeje, ale interpretuje ženino chování
- Situace 2 dlužníků: v Ježíšově vidění každý je dlužníkem před Bohem
- Odpuštění dluhů: novost NZ; Bůh jako Bůh odpouštějící
- Ježíš zve farizeje, aby se podíval pohledem ženy a odhalil, že ona na rozdíl od něj učinila osobní zkušenost Boží dobroty, z čehož její postoj pramení

v.43 Šimon mu odpověděl: "Mám za to, že ten, kterému odpustil víc."
Řekl mu: "Správně jsi usoudil!„

- Šimonova odpověď je diplomatická…
- Pochopil, kam jej Ježíš chtěl zavést

v.44-46 44 Pak se obrátil k ženě a řekl Šimonovi: "Pohleď na tu ženu! Vešel jsem do tvého domu, ale vodu na nohy jsi mi nepodal, ona však skropila mé nohy slzami a otřela je svými vlasy. 45 Nepolíbil jsi mne, ale ona od té chvíle, co jsem vešel, nepřestala líbat mé nohy. 46 Nepomazal jsi mou hlavu olejem, ona však vzácným olejem pomazala mé nohy.

- Gesto ženiny lásky jako konkrétní aplikace podobenství
- Šimon se neprovinil proti pohostinnosti, ale scházelo mu ženino „něco navíc“ (znak obrácení a přijetí, láska)
- vv.44-46 interpretují vyprávění vv.37-39 ve světle podobenství vv.41-42; navíc srov. vv.29-30 pro kontrast mezi ženou a farizejem

v.47 Proto ti pravím: Její mnohé hříchy jsou jí odpuštěny, protože projevila velikou lásku. Komu se málo odpouští, málo miluje.

- Antitetická formulace by měla vypadat takto:

  „Komu je odpuštěno hodně, miluje hodně;

  komu je odpuštěno málo, miluje málo.“

- Podobenství odpovídá jen 2. řádek: láska, kterou žena projevila, je důvodem odpuštění; perspektiva v.47b) je odlišná: láska, kterou žena projevila, je znamením a následkem Božího odpuštění, kterého se jí dostalo předtím.

- Jak vyřešit rozpor mezi 47a a 47b? (nejprv láska, pak odpuštění? Nebo naopak?)

Řešení je možné ve dvou směrech:

1) Sladit 47a s kontextem (a tedy i se 47b): řecké *hoti* chápat takto: „jsou jí odpuštěny hříchy, *protože* milovala hodně“
2) Chápat *hoti* ve smyslu příčiny: „jsou jí odpuštěny hříchy, *a proto* milovala hodně“; pak je tento verš 47a pozdějším dodatkem a chce být výzvou: jestli má být dosažené odpuštění smysluplné, musí být živeno životem v lásce (srov. Otčenáš Lk 11,4).

v.48-49 48 Řekl jí: "Jsou ti odpuštěny hříchy." 49 Ti, kteří s ním byli u stolu, si začali říkat: "Kdo to jen je, že dokonce odpouští hříchy?„

Ježíšova slova ve v.48 ujišťují o odpuštění, ale podle logiky podobenství se jí ho dostalo už předtím

Reakce ve v.49 však ukazuje, že se jí odpuštění dostává až nyní; to proto, aby se mohla vznést otázka: „Kdo to je?“

Každý čtenář si má odpovědět sám…

v.50 A řekl ženě: "Tvá víra tě zachránila, jdi v pokoji!"

- Stereotypní závěr synoptických uzdravení…
- Uzdravuje víra nebo láska? Víra: naprostá důvěra v Ježíšovu spásonosnou moc, otevřenost vůči Božímu odpuštění, které Ježíš komunikuje, a nikoli víra v jeho léčitelství
- „pokoj“ – SZ „plnost“ (Ez 34,25-29; Ž 29,11…)

ZÁVĚR

Lk chtěl ilustrovat tvrzení 7,29-30.34 a konkrétním příkladem uzavřít sekci Kapitoly 7, jejímž hlavním tématem je Ježíšovo svědectví o sobě a Janu Křtiteli v jejich vztahu k Božímu plánu spásy.

Pro aplikaci 2 důležité momenty: důležitost zkušenosti s Boží láskou; důležitost motivace ženy i Ježíše v jejich postojích